

ги „Книга Дніпропетровщини” (Дніпропетровська ОУНБ) та „Книги Сумщини” (Сумська ОУНБ).

Важливе місце у популяризації книги належить спеціальним заходам на різних рівнях, що покликані стимулювати потребу в її читанні. Так, у країнах Європи успішно діють урядові, муніципальні та громадські програми поширення читання. У програмі «Євросоюз читає» (EU READ) співпрацюють Бельгія, Велика Британія, Нідерланди та Німеччина. Національна програма Великої Британії «Книжковий старт» (Bookstart), розрахована на дітей, починаючи від самого їхнього народження. У цій країні взагалі дуже поширені програми читання саме для дітей, наприклад, програма «Пишемо разом» (різноманітні поетичні та прозові майстер-класи), «Довіра книжці» (Booktrust), конкурс «Книжкові голови» (Bookheads). Усім цим заходам притаманне намагання створити неформальну атмосферу для читання [7].

Що ж стосується України, то поки що проект «Книгоманія», який започаткувала і намагається втілити в

життя громадська організація «Форум видавців», не знайшов належної підтримки з боку владних структур [8]. Створення таких програм і проєктів – це безмежна площина для спільної роботи органів влади та громадських організацій, видавців і бібліотек, авторів і читачів. Тільки разом ми зможемо піднести імідж української книги, української мови, української нації.

Список використаної літератури

1. Франко І. Твори: В 2 т. Т. 1. – К., 1981. – С. 135.
2. Як би потрапити в грузинську бібліотеку... // Дзеркало тижня. – 2004. – 14-10 лют.
3. Вилегжанина Т. Публічні бібліотеки України крізь призму міжнародних стандартів ІФЛА // Бібл. планета. – 2006. – № 4. – С. 4-7.
4. Буряк С. Випуск друкованої продукції в 2005 році // Вісн. Книжк. палати. – 2006. – № 5. – С. 7-12.
5. Сенченко М. Книжкова справа України: ретроспектива і перспектива // Вісн. Книжк. палати. – 2006. – № 9. – С. 3-12.
6. Соціологічні дослідження в бібліотеках: Інформ.аналіт. бюл.: Вип. 31 / Нац. парлам. б-ка України. – К., 2005. – 35 с.; Там само. – Вип. 30. – К., 2004. – 31 с.
7. Скиба М. Книжкова справа в Україні: проблема системного підходу // Друкарство. – 2006. – № 4. – С. 11-15.
8. Ганжа Л. Олександра Коваль: Що стосується книжки й читання, ми ніби досі живемо в СРСР // Дзеркало тижня. – 2006. – № 18. – С. 15.

ДО ПІДСУМКІВ РОКУ СЕЛА В УКРАЇНІ

ЯК ЖИВЕШ, СІЛЬСЬКА БІБЛІОТЕКО?

30 листопада 2006 року колегія Міністерства культури і туризму України розглянула надзвичайно актуальну проблему: „Про моделі бібліотечного обслуговування населення у сільській місцевості з урахуванням сучасної економічної та соціокультурної ситуації”. Провідні спеціалісти Міністерства, директори і фахівці національних, державних та обласних універсальних наукових бібліотек, підводячи підсумки діяльності у 2006 році, оголошеному Роком села, обговорили найбільш болючі реалії буття сільських книгозбірень, розглянули тривожні факти, серед яких основними є окремі випадки децентралізації і незадовільне фінансування цих установ, низький соціальний рівень життя бібліотекарів. Пропонуємо вашій увазі стислий виклад обговорених зазначених питань.

Заступник директора департаменту мистецтва і регіональної політики – начальник відділу аналізу і прогнозування діяльності бібліотек МКТ України **І. Шевченко** у довідці „Про моделі бібліотечного обслуговування населення у сільській місцевості з урахуванням сучасної економічної та соціокультурної ситуації” підкреслила, що державна політика в галузі бібліотечної справи спрямовується на створення умов, здатних забезпечити громадянам максимально швидкий, повний і вільний доступ до інформації та культурного надбання.

Нині відповідно до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» і Положення про централізовану бібліотечну систему, затвердженого наказом МКіМ України 20.11.2001 р. та зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 14.12.2001 р. модель бібліотечного обслуговування у сільській місцевості філіями ЦБС є домінуючою. Сільські бібліотеки-філії за час свого існування стали найважливішим елементом соціокультурної сфери села, центрами культури, освіти, дозвілля, є єдиними закладами, що забезпечують конституційне право меш-

канців села на вільний доступ до інформації через надання у безкоштовне користування книг, періодики.

Сьогодні в Україні в сільській місцевості проживають 14 658,0 тис. осіб (34% від загальної кількості жителів країни), які мешкають у 28 651 населеному пункті. До їхніх послуг – 14 906 бібліотек-філій, що становить 82% від загальної мережі публічних бібліотек України. Кожна бібліотека-філія в середньому обслуговує 983 сільські жителі. 51% сільських мешканців є читачами бібліотек. У містах цей показник вдвічі менший.

Загальний книжковий фонд сільських книгозбірень на початок 2006 р. нараховував 1 4493, 5 тис. прим., таким чином на 1 сільську бібліотеку-філію припадало 9 723 примірники книг та періодичних видань. Середня книгозабезпеченість користувачів фондами сільських бібліотек становить 19,0 прим. (загалом по Україні цей показник дорівнює 20,0 прим.).

Водночас, з прийняттям Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», робота бібліотек-філій у сільській місцевості повністю залежить від діяльності органів місцевого самоврядування, які несуть відповідальність за функціонування усієї соціокультурної сфери на селі, у т. ч. бібліотек.

Соціальні, економічні та демографічні зміни, що відбуваються у державі, вплинули на стан сільських закладів культури, а відтак і на діяльність бібліотек-філій. На їхнє утримання у 2006 році було спрямовано 84 181,0 тис. грн., з яких на єдиний фонд оплати праці використано 67 403,8 тис. грн. Таким чином, фонд розвитку склав лише 16 777,2 тис. грн., тобто, на забезпечення виконання основних функцій та життєдіяльності середньостатистичної бібліотеки (комплектування, інформатизацію, проведення масових заходів, підвищення кваліфікації, оплату комунальних послуг)

з а л и ш и л о с ь 1 125 тис. грн. Так, у 2006 році на комплектування бібліотек-філій було виділено 3 160,8 тис. грн., що становить в середньому 212 грн. на один заклад. Тому при середній вартості однієї книги 25–30 грн. бібліотека могла придбати лише 6–10 книжок, відмовившись при цьому від передплати періодичних видань. Отже, бібліотечні фонди фактично не поповнюються книгами, відсутня сучасна преса (здійснюється передплата на 1-2 назви періодичних видань); працівники у деяких закладах переведені на 0,50% і навіть на 0,25% ставки.

Викликає занепокоєння матеріально-технічний стан бібліотек-філій у сільській місцевості. За даними дослідження 2003 року, з 109 приміщень сільських книгозбірень знаходяться в аварійному стані та потребують капітального ремонту. Найгірший стан у Кіровоградській області, де таких закладів 228 (46,9%), Донецькій – 196 (46,2%), Полтавській – 275 (37,4%). У решті областей приблизно кожна 5 бібліотека потребує капітального ремонту. 80% приміщень бібліотек-філій не опалюються, відсутній телефонний зв'язок.

З урахуванням погіршення матеріально-технічного стану сільських бібліотек-філій в окремих областях України спостерігається активізація процесів, спрямованих на ліквідацію ЦБС зі зміною адміністративного підпорядкування бібліотек-філій і переведення їх у сферу управління сільських рад. Така практика по суті суперечить Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» та Положенню про централізовану бібліотечну систему.

І. Шевченко зазначила, що модель бібліотечного обслуговування сільського населення за умов децентралізації стає дедалі більш розповсюдженою. Самостійні сільські бібліотеки, перебуваючи у сфері управління сільських рад, повністю залежать від сільського бюджету, рівня розуміння місцевою владою місця і ролі книги та інформації у житті громади.

Саме тому процеси децентралізації розцінюються фахівцями бібліотечної справи як руйнація бібліотечної системи України, існуючої практики, ідей та відпрацьованої моделі бібліотечного обслуговування населення. Це тягне за собою зниження рівня використання бібліотечних ресурсів. Водночас виникає потреба у збільшенні обсягів фінансування на утримання бібліотечних закладів у межах району, що може призвести до ліквідації сільських бібліотек через відсутність коштів у бюджеті сільської ради та неспроможність органів державної влади обласного та районного рівнів запобігти процесам закриття книгозбірень на селі.

Свідченням небажаних процесів децентралізації є щорічне зменшення кількості сільських бібліотек-філій. З 1999 року їхня чисельність скоротилася на 806 одиниць, що призвело до інформаційної ізоляції мешканців окремих населених пунктів. Одним із прикладів пошуку нових моделей бібліотечного обслуговування сільських жителів стала реорганізація системи бібліотечного обслуговування населення шляхом об'єднання сільських і шкільних бібліотек із підпорядкуванням їх відділам культури райдержадміністрацій. Цей експеримент здійснювався у Рівненській області в 2002-2006 роках за ініціативою облдержадміністрації та за погодженням Міністерства культури і мистецтв України. Наслідком реорганізації стало створення єдиної системи публічно-шкільних бібліотек зі спільним книжковим фондом, раціональним використанням бюджетних коштів, що привело до покращання матеріально-технічного стану бібліотек, зокрема, 77 із них переведено у пристосовані приміщення. Водночас режим

роботи школи не дозволяє повністю реалізувати місію бібліотек як публічних закладів та задовольняти інформаційні потреби мешканців села, оскільки діяльність новоутворених книгозбірень в основному спрямовано на задоволення потреб учнівсько-педагогічних колективів та навчального процесу.

Попередній аналіз стану бібліотечного обслуговування населення у сільській місцевості, економічна та соціокультурна ситуація свідчать про реально існуючу потребу населення у послугах бібліотек, у культурному надбанні, зосередженому в їхніх фондах.

І. Шевченко підкреслила, що вдосконалення бібліотечного обслуговування сільського населення має здійснюватися комплексно, системно, виходячи з умов розвитку інформаційного суспільства, з урахуванням результатів науково-статистичного дослідження стану та ресурсів сільських бібліотек, а також стандартів міжнародної бібліотечної практики.

Начальник управління культури і туризму Харківської обласної державної адміністрації **Н. Супруненко** доповіла про тенденції розвитку мережі сільських бібліотек на Харківщині. Вона наголосила, що пріоритетом політики держави у бібліотечній галузі є те, що вона "забезпечує розвиток бібліотечного обслуговування соціально незахищених верств населення", якими насправді є селяни. За "Мінімальними соціальними нормативами забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні", стаціонарна бібліотека має бути у селі з кількістю мешканців понад 500 чоловік. Тому районні державні адміністрації Харківської області упорядкували мережу сільських бібліотек відповідно до затверджених нормативів, підходячи до проблеми відкриття сільських бібліотек комплексно. На місцеву владу було покладено завдання облаштування бібліотек, введення штатних одиниць, а облдержадміністрація взяла на себе наповнення фондів нових закладів. Було оголошено акцію "Книги – сільській місцевості", розроблено узгоджений графік відкриття книгозбірень. До справи залучили сільську громаду, спонсорів і меценатів. Останні у 2005 році подарували сільським читачам 18 тис. нових книжок. Багато книг отримали бібліотеки завдяки реалізації державних програм „Українська книга” (під проводом Державного комітету України телебачення і радіомовлення) і Розвитку і функціонування української мови на 2004–2010 роки (під проводом МКТ України). Крім того, до акції "Книги – сільській місцевості" долучилися Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка, інші бібліотеки, видавництва і друкарні, ряд установ міста. Місцевою владою було здійснено передплату періодичних видань.

У 2005 році відкрито 17 сільських бібліотек замість запланованих 15-ти. Понад 18 тис. сільських мешканців отримали можливість користуватися фондами книгозбірень, проводити тут свій вільний час. Сьогодні можна констатувати, що розміщення сільських бібліотек області відповідає мінімальним соціальним стандартам.

2006 року було заплановано відкрити ще 10 нових бібліотек у селах з числом мешканців від 300 до 400 осіб, що навіть менше, ніж передбачено мінімальними нормативами. Але, на жаль, було відкрито тільки 8 нових бібліотек. Приміщення ще для двох будуть підготовлені на початку 2007 року.

Отже, на Харківщині сьогодні налічується 646 сільських книгозбірень, що складає 75% від загальної кількості публічних бібліотек. Так, із 20 вже відкритих у 2005-2006 роках бібліотек – 70% розташовані в примі-

щення площею 50 кв. м. і більше. Є й такі, що мають окрему будівлю, наприклад, Жовтнева сільська бібліотека Вовчанського району загальною площею 212 кв. м. Появу нових бібліотечних закладів було оформлено рішеннями районних рад, і вони стали філіями ЦБС.

Сьогодні послугами нових бібліотек скористалися вже понад 8 тис. читачів (в середньому 320 осіб на одну бібліотеку). Фонди новоутворених книгозбірень складають близько 95 тис. прим. документів (у середньому – близько 5 тис. прим. на одну бібліотеку), а книговидача – майже 85 тис. прим.

У майбутньому влада буде підтримувати сільські бібліотеки, регулярно поповнюючи книжкові колекції силами різних фондів, спонсорів, громади. Розширятиметься площа тих закладів, що не відповідають нормативам. У перспективі в рамках Державної програми інформатизації буде організовано доступ до Інтернету як шкіл, так і бібліотек області – районних і найкращих сільських.

Факти децентралізації бібліотек Кіровоградської області викладені у виступі головного спеціаліста управління культури і туризму Кіровоградської облдержадміністрації **В. Животовської**.

Станом на 01.01.2006 року мережа бібліотек області системи МКТ України налічувала 601 бібліотеку, з них 376 – об'єднані в 15 ЦБС. Для порівняння, в 1991 р. 726 бібліотек були об'єднані в 25 ЦБС.

Децентралізація ЦБС розпочалася на Кіровоградщині на початку 1990-х років у зв'язку зі зміною форм власності та відбувається й зараз всупереч існуючим нормативно-правовим актам України, що регламентують діяльність ЦБС у країні: Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про бібліотеки і бібліотечну справу”» від 16 березня 2000 року № 1561, Положення про централізовану бібліотечну систему, затвердженого наказом Міністерства культури і мистецтв України від 20 листопада 2001 року № 709 та ін.

Станом на 01.01.2006 року органи виконавчої влади та місцевого самоврядування Кіровоградської області провели децентралізацію 10 районних ЦБС з 25 існуючих, що складає 40% від загальної кількості ЦБС в області.

При децентралізації, як правило, ЦБС розпадається на районну бібліотеку, що фінансується з районного бюджету, та сільські бібліотеки-філії, котрі відповідно до рішень сесій районної ради та розпоряджень райдержадміністрації передаються на баланс сільських та селищних владних органів і фінансуються з їхніх бюджетів. Під час проведення децентралізації мережа бібліотек скорочується: закриваються районні бібліотеки для дітей та окремі сільські книгозбірні; зменшується штат бібліотек; працівники сільських філій (за рішенням голів сільських рад) переводяться на 0,75, 0,50, 0,25% ставки; ліквідуються спеціалізовані відділи центральних бібліотек, які забезпечують основні процеси функціонування філій: комплектування та оброблення документів, каталогізації та інформаційно-бібліографічного обслуговування, організації та використання єдиних фондів.

Колишні центральні районні бібліотеки перестають у повному обсязі виконувати функції методичних центрів через:

- відсутність нормативно-правової бази щодо впливу на голів сільських (селищних) рад, у підпорядкуванні яких тепер перебувають децентралізовані сільські бібліотеки (а це прийом на роботу завідувачів сільських філій, поповнення бібліотечних фондів тощо);
- відсутність коштів у районному бюджеті на фінансування виїздів до сільських бібліотек з метою надання

організаційно-методичної допомоги;

- неможливість подальшого централізованого комплектування, обробки документів, ведення єдиного довідково-пошукового апарату, використання єдиних фондів ЦБС через децентралізацію і перепідпорядкування філій.

Таким чином децентралізація бібліотек призводить як до негативних фінансових, так і до небажаних соціальних наслідків: зниження рівня забезпечення населення бібліотечним обслуговуванням; звуження доступу до бібліотечних фондів; обмеження використання інформаційних ресурсів; погіршення матеріального стану бібліотекарів.

У таких умовах сільська бібліотека залишається автономним закладом, котрий, як правило, не є юридичною особою, не має досвіду самостійної роботи, гарантованих джерел фінансування.

У переважній більшості сільські книгозбірні області можуть запропонувати своїм читачам тільки 2-3 назви газет, 5-10 нових книг на рік (як правило, отриманих за державними програмами). Частина з них все ще працює неповний робочий день, 90% – не опалюється у зимовий період.

Для термінового розв'язання існуючих проблем **В. Животовська** вважає за необхідне:

- ⇒ прийняття нормативно-правових актів щодо підтримки діяльності існуючих ЦБС в Україні та поновлення їх там, де відбулася децентралізація;
- ⇒ продовження дії Державної програми поповнення та збереження бібліотечних фондів;
- ⇒ створення на базі сільських бібліотек центрів доступу до Інтернету.

Директор Рівненської ОУНБ **В. Ярошук** детально висвітлює хід здійсненого в області експерименту щодо об'єднання сільських шкільних і публічних бібліотек, ініціатором якого став голова облдержадміністрації. Метою було удосконалення системи інформаційного забезпечення населення області, раціональне використання бюджетних коштів.

У кожному з районів було затверджено нові статuti централізованих систем публічно-шкільних бібліотек (ЦСПШБ). Усі ці системи набули статусу юридичних осіб; у 5 з них відкрито власні бухгалтерії, що сприяло цілеспрямованому використанню коштів.

У ході об'єднання упорядковано мережу бібліотечних закладів області. На даний момент функціонують 585 бібліотек, в той час як до реорганізації в обох системах налічувалося 1 154 книгозбірні (586 шкільних та 568 публічних). Шкільні бібліотеки не припинили свого існування, а стали структурними підрозділами бібліотек-філій. У населених пунктах, де до реорганізації працювали лише шкільні книгозбірні, а публічні були відсутні, створено публічно-шкільні бібліотеки, в яких охоплено обслуговуванням представників різних вікових категорій місцевої громади.

114 бібліотек переведено в просторіші і опалювані приміщення. Лише одна п'ята частина книгозбірень працює в одному приміщенні з одним працівником, кожна п'ята бібліотека розміщується у двох приміщеннях та має штат із двох і більше працівників.

На селі створено нову модель бібліотеки з розгорнутою структурою – публічно-шкільну бібліотеку, що має функціональні підрозділи – шкільний відділ, в окремих випадках – пункти видачі літератури. Пункти видачі функціонують здебільшого у навчальних закладах I-II ступеня або у сусідньому селі.

У ході реорганізації зменшилася кількість штатних

працівників в сільській місцевості, що сьогодні становить 1 007 спеціалістів, тоді як до реорганізації в бібліотеках двох систем працювало 1 377 осіб. Вивільнено працівників без спеціальної освіти.

У централізованих системах збільшилася кількість працюючих на повну ставку (80% проти 31,3% у 2001 році). Повністю ліквідовано практику роботи на 0,25% ставки. Хоча питання переведення працівників на повні ставки ще не вирішено остаточно, адже до цього часу в області 8,9% спеціалістів працюють на 0,50% ставки (деякі з них – за власним бажанням через сімейні обставини).

За період реорганізації набула поширення практика матеріального стимулювання праці бібліотекарів у формі доплат завідувачам публічно-шкільних бібліотек-філій, доплат до посадового окладу за складність і напруженість у роботі, допомоги на оздоровлення.

Здійснено інвентаризацію фондів шкільних бібліотек. Заведено необхідні облікові документи, які у цих книгозбірнях були відсутні. Збільшилася кількість читачів, зросла книгозабезпеченість, фонди бібліотек поповнилися 3,5 млн. примірників документів. Гарантованому забезпеченню бібліотек кращими творами національної і світової літератури, довідковими і краєзнавчими виданнями сприяють державні і обласні програми поповнення фондів, профінансовані з бюджетів різних рівнів і двома відомствами – Міністерством освіти і науки України та Міністерством культури і туризму України.

З метою успішної реалізації завдань експерименту, обласними бібліотеками – методичними центрами, надавалась допомога централізованим бібліотечним системам. Особлива увага приділялася створенню електронних ресурсів для забезпечення навчально-виховного процесу, підключенню бібліотек до Інтернету.

У рамках програми підвищення фахової кваліфікації бібліотекарів організовано комплексне навчання різних категорій працівників публічно-шкільних бібліотек, проведено стажування новопризначених працівників на базі як обласних, так і районних бібліотек, розроблено ряд методичних матеріалів.

В області діє Регіональна корпоративна система, в якій співпрацюють бібліотеки різних типів і форм власності, у тому числі ЦСПШБ. Кожна централізована система досягла домовленості з найбільш комп'ютеризованими школами району про використання їхньої техніки для бібліотечного обслуговування, зокрема із застосуванням Інтернету.

Опитані директори та вчителі сільських шкіл вважають, що така об'єднана бібліотека має право на існування. Голови сільських рад одностайно висловилися за те, що у населеному пункті достатньо мати одну повноцінну бібліотеку з одним бібліотекарем. На думку самих бібліотекарів, працювати стало важче, зросло навантаження. Але морально вони почуваються краще, адже тепер мають причетність до вчительського колективу. Якщо досягнуто порозуміння з директором школи і з учителями, то авторитет бібліотекаря зріс і для сільської громади.

Разом з тим, даються взнаки і проблеми. Серед них – незручний графік роботи шкільної бібліотеки, недостатня узгодженість планів виховної роботи бібліотечних і навчальних закладів, вузький репертуар періодики та підручників, неоперативне реагування сільського бібліотекаря на вимоги освітянського відомства щодо подання різного роду інформації, впро-

вадження платних послуг. Виявлено, що режим роботи одного бібліотекаря в двох приміщеннях погіршує ефективність обслуговування. Саме така організація роботи викликає найбільше нарікань від освітян.

Сам факт проведення колегії МКТ України, зміст виступів і документів свідчать у цілому про зростання уваги владних органів усіх рівнів до забезпечення сільського населення бібліотечними послугами. Разом з цим, іще багато проблем – організаційних, фінансових, соціальних – чекають на своє вирішення. Про це свідчить і Постанова колегії, яку ми публікуємо повністю.

ПОСТАНОВА КОЛЕГІЇ МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

м. Київ. 30.11.2006 р.

№ 11/3

Про моделі бібліотечного обслуговування населення у сільській місцевості з урахуванням сучасної економічної та соціокультурної ситуації

Розглянувши питання про моделі бібліотечного обслуговування населення у сільській місцевості з урахуванням сучасної економічної та соціокультурної ситуації, колегія Міністерства культури і туризму України відзначає реально існуючу потребу населення у послугах бібліотек, що відповідає конституційним правам громадян України на вільний доступ до інформації і знань, до культурного надбання, зосередженого у фондах бібліотек. Бібліотечні послуги сільському населенню надають 14 906 бібліотек-філій, що становить 82 відсотки від загальної мережі публічних бібліотек України.

Державна бібліотечна політика здійснюється через підтримку діяльності централізованих бібліотечних систем (ЦБС), що діють відповідно до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» як єдині структурно-цілісні утворення, з бібліотеками-філіями в межах адміністративного району, у т. ч. у сільській місцевості. Сільські бібліотеки-філії, за час свого існування, стали найважливішим елементом соціокультурної сфери села, центрами культури, освіти, дозвілля. За нинішніх умов така модель бібліотечного обслуговування у сільській місцевості є домінуючою.

Водночас, з часу прийняття Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні”, робота бібліотек-філій у сільській місцевості повністю залежить від діяльності органів місцевого самоврядування. В окремих областях України спостерігається активізація процесів, спрямованих на ліквідацію ЦБС зі зміною адміністративного підпорядкування бібліотек-філій і переведення їх у сферу управління сільських рад. Наявною при цьому стає модель бібліотечного обслуговування сільського населення за умов децентралізації, коли самостійні сільські бібліотеки повністю залежать від сільського бюджету, рівня розуміння місцевою владою місця і ролі книги та інформації у житті громади.

Процеси децентралізації розцінюються фахівцями бібліотечної справи як руйнація бібліотечної системи України, існуючої практики, ідей та відпрацьованої моделі бібліотечного обслуговування населення. Вона тягне за собою зниження рівня використання бібліотечних ресурсів та може призвести до ліквідації сільських бібліотек через відсутність коштів у бюджеті сільської ради для їх утримання. Свідченням небажаних процесів децентралізації є щорічне зменшення кількості сільських бібліотек-філій. З 1999 року їх кількість зменшилась на 806 одиниць. Це призвело до того, що мешканці цих сіл знаходя-

ться в умовах інформаційної ізоляції.

Пошуком нових моделей бібліотечного обслуговування сільського населення стала реорганізація системи бібліотечного обслуговування населення шляхом об'єднання сільських і шкільних бібліотек із підпорядкуванням їх відділам культури райдержадміністрацій. В порядку експерименту реорганізація впродовж 2002-2006 років здійснювалася у Рівненській області. З метою запобігання можливих кризових явищ, пов'язаних з ліквідацією сільських бібліотек та неможливістю виконувати ними свої суспільно значущі функції через невідповідність у фінансовому забезпеченні, колегія Міністерства культури і туризму України

ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Взяти до відома довідку заступника директора департаменту мистецтва і регіональної політики – начальника відділу аналізу та прогнозування діяльності бібліотек (Шевченко І.О.).

2. Відділу аналізу та прогнозування діяльності бібліотек (Шевченко І.О.), Українському центру культурних досліджень (Гриценко О.А.), Національній парламентській бібліотеці України (Вилегжаніна Т.І.) при плануванні роботи на 2007 рік передбачити здійснення системного наукового дослідження стану бібліотек у сільській місцевості. Вивчити можливість створення у 2008 році Державної програми «Сільська бібліотека».

3. Рекомендувати Міністерству культури і мистецтв Автономної Республіки Крим, управлінням культури і туризму обласних державних адміністрацій:

3.1. Вжити заходів щодо збереження діючої мережі централізованих бібліотечних систем та їхніх сільських бібліотек-філій; не допускати процесів децентралізації, закриття та ліквідації сільських бібліотек-філій, їх пере-

ведення до сфери управління сільських рад.

3.2. Передбачити у місцевих бюджетах видатки для поповнення фондів сільських бібліотек книгами та періодичними виданнями, утримання приміщень, ремонту та технічного оснащення, оплати пільг працівникам сільських бібліотек відповідно до чинного законодавства.

3.3. Передбачити створення регіональних програм «Сільська бібліотека», спрямованих на забезпечення бібліотечного обслуговування сільського населення стаціонарними або мобільними бібліотеками з урахуванням регіональної специфіки.

3.4. У районах, де відбулася децентралізація бібліотечної системи, забезпечити збереження самостійних сільських бібліотек, зобов'язавши органи місцевої влади створити умови для їх повноцінного функціонування.

4. Експеримент з реорганізації системи бібліотечного обслуговування сільського населення шляхом об'єднання сільських і шкільних бібліотек та створення єдиної системи публічно-шкільних бібліотек, проведений впродовж 2002-2006 років відповідно до розпорядження голови Рівненської облдержадміністрації № 431 від 22 липня 2002 р. за погодженням Міністерства культури і мистецтв України (лист від 5 липня 2002 р. № 12-3330/17) вважати таким, що відбувся в умовах Рівненської області; визнати його завершеним і рекомендувати продовження роботи об'єднаних публічно-шкільних бібліотек області у централізованих системах з підпорядкуванням відділам культури райдержадміністрацій.

5. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на заступника Міністра О.Г. Бенча.

За голову колегії

Перший заступник Міністра

В.В. Корнієнко

ДО ПИТАННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ПОТОКУ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ (90-ті роки ХХ ст. – початок ХХІ ст.)

УКРАЇНСЬКА БІБЛІОГРАФІЯ

Розкриваючи поняття “документальний потік”, автор, зокрема, зупиняється на наукових дослідженнях у галузі історичної бібліографії

ОДНА з пріоритетних наукових проблем сьогодення – вивчення галузевих документальних потоків (далі – ДП), адже саме вони віддзеркалюють стан і рівень розвитку наукових напрямів у певній галузі знання. Сучасна динаміка цих потоків, проблеми організації національних бібліографічних систем (правові засади, структура, функції) – є предметом багатьох досліджень у царині документознавства. Значні обсяги ДП, якими володіє людство у всіх предметних галузях, дозволяють досліджувати їх лише частинами – певний галузевий потік, потік окремих видів документів, потік документів за певний хронологічний період і т. ін.

Історія як суспільна наука виконує надзвичайно важливу громадсько-освітню функцію. Найбільша її цінність для сучасного суспільства полягає в тих результатах, яких вона досягла в пізнанні закономірностей історичного процесу: узагальнений досвід буття людства дає змогу відділити необхідне від випадко-

вого, загальне від одиничного, сформулювати закони розвитку суспільства. Внутрішньою основою історичної науки є постійне виявлення всієї сукупності фактів про різні події, явища та процеси суспільного життя, їхнє вивчення й об'єктивне висвітлення.

Колосальна кількість праць фактологічного характеру, що з'явилася саме в роки незалежності України, відображає освоєння істориками нових тем, напрямів, підходів. Після зняття обмежень доступу до документів, які знаходились у спецховищах, науковці отримали можливість дослідити закриті доти питання вітчизняної історії. Відбувалося накопичення матеріалів з проблем, що належали до переліку заборонених радянською ідеологічною системою, активізувався

О. Політова